HOTĂRÂREA CURȚII (Camera întâi)

21 ianuarie 2016*

„Neîndeplinirea obligațiilor de către un stat membru — Libera circulație a persoanelor — Lucrători — Articolele 45 TFUE și 48 TFUE — Prestații pentru limită de vârstă — Diferență de tratament pe motive de vârstă — Funcționari ai unui stat membru în vârstă de până la 45 de ani care părăsesc acest stat membru pentru a exercita o activitate profesională într-un alt stat membru sau în cadrul unei instituții a Uniunii Europene”

În cauza C-515/14,

având ca obiect o acțiune în constatarea neîndeplinirii obligațiilor în temeiul articolului 258 TFUE, introdusă la 14 noiembrie 2014,

Comisia Europeană, reprezentată de H. Tserepa-Lacombe și de D. Martin, în calitate de agenți, cu domiciliul ales în Luxemburg,

reclamantă,

împotriva

Republicii Cipru, reprezentată de N. Ioannou și de D. Kalli, în calitate de agenți,

pârâtă,

CURTEA (Camera întâi),

compusă din doamna R. Silva de Lapuerta (raportor), președinte de cameră, domnii A. Arabadjiev, J.-C. Bonichot, S. Rodin și E. Regan, judecători,

avocat general: doamna E. Sharpston,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

având în vedere decizia de judecare a cauzei fără concluzii, luată după ascultarea avocatului general,

pronunță prezenta

* Limba de procedură: greaca.

Hotărâre

1 Prin cererea introductivă, Comisia Europeană solicită Curții să constate că, neabrogând, cu efect retroactiv începând de la 1 mai 2004, criteriul de vârstă care figurează la articolul 27 din Legea 97 (I)/1997 privind pensiile, care descurajează lucrătorii să părăsească statul lor membru de origine pentru a exercita o activitate profesională într-un alt stat membru sau în cadrul unei instituții a Uniunii Europene sau al unei alte organizații internaționale și care are ca efect stabilirea unei inegalități de tratament între lucrătorii migranți, inclusiv cei care lucrează în instituțiile Uniunii sau într-o altă organizație internațională, pe de o parte, și funcționarii care și-au exercitat activitatea în Cipru, pe de altă parte, Republica Cipru nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul articolelor 45 TFUE și 48 TFUE, precum și al articolului 4 alineatul (3) TUE.

Cadrul juridic

2 Potrivit articolului 24 alineatul (1) din Legea 97 (I)/1997:

„Atunci când un funcționar își părăsește locul de muncă pentru a exercita o funcție publică care este incompatibilă cu funcția sau cu postul pe care îl ocupa anterior, acesta primește în orice caz pentru serviciul său:

(a) o pensie în temeiul articolului 8 (coeficient de pensie și sumă forfetară) fără a ține cont de condiția privind cei cinci ani de serviciu și

(b) o pensie suplimentară într-un cuantum pe care consiliul ministerial îl consideră echitabil și rezonabil.”

3 Articolul 25 alineatul (1) din legea menționată are următorul cuprins:

„Dacă un funcționar care ocupă un post ce dă dreptul la pensie este autorizat să îl părăsească în vederea numirii sale iminente într-un organism, guvernul Republicii Cipru plătește organismului, în momentul în care funcționarul părăsește funcția publică, o sumă forfetară egală cu o doisprezecime din remunerația sa lunară care dă dreptul la pensie în ziua plecării sale pe lună de serviciu îndeplinit și o sumă egală cu cuantumul contribuțiilor plătite de funcționar pentru transferul pensiei văduvei și copiilor săi, majorate cu dobânzi calculate conform unei rate fixate de Ministrul Finanțelor. Într-un asemenea caz, serviciul său în funcția publică este luat în considerare de organism pentru calculul duratei serviciului care îi dă dreptul la avantaje și pentru calculul avantajelor de plecare pe care va avea dreptul să le primească din partea organismului pe baza regimului de avantaje de plecare în vigoare în organism și similar regimului guvernamental de pensii.”

4 Articolul 27 alineatul (1) din Legea 97 (I)/1997 prevede:

„a) Atunci când un funcționar în vârstă de peste 45 de ani, care ocupă un post ce dă dreptul la pensie și care a îndeplinit cel puțin cinci ani de serviciu […], depune o cerere de plecare anticipată din funcția sa, care este acceptată de organul competent, acesta percepe imediat suma forfetară la care are dreptul pentru serviciul său, în timp ce pensia sa este consolidată, apoi lichidată când împlinește vârsta de 55 de ani […] Pensia și suma forfetară sunt calculate conform articolului 8 (coeficient de pensie și sumă forfetară) pe baza remunerației sale care dă dreptul la pensie în ziua plecării sale anticipate. Pensia, care va fi plătită începând cu momentul în care persoana interesată va împlini vârsta de 55 de ani, va fi majorată cu procentul cu care pensiile vor fi majorate eventual între data plecării sale și data plății pensiei […]

b) Atunci când un funcționar, care ocupă un post ce dă dreptul la pensie și care nu îndeplinește celelalte condiții vizate la litera a) din prezentul alineat, dar a îndeplinit cel puțin trei ani de serviciu care dau dreptul la pensie, demisionează din postul său cu autorizarea organului competent, acesta primește imediat după demisia sa o sumă forfetară egală cu o doisprezecime din remunerația sa lunară care dă dreptul la pensie pe lună de serviciu îndeplinit."

5 Articolul 26A din Legea (de modificare) 31 (I)/2012 privind pensiile prevede că funcționarii care ocupă un post care dă dreptul la pensie în funcția publică și îl părăsesc pentru a exercita o funcție pe un post de titular într-o instituție a Uniunii au dreptul la plata din partea guvernului cipriot către Uniune a cuantumului reprezentând valoarea în capital a avantajelor pe care le-au dobândit în aplicarea regimului de pensii al funcționarilor, actualizată până la data transferului efectiv. Articolul 26B din această lege prevede un drept analog în ceea ce privește transferul drepturilor la pensie din regimul de pensii al Uniunii către regimul de pensii al funcției publice naționale, atunci când un funcționar al Uniunii care a dobândit drepturi la pensie este numit pe un post din funcția publică care dă dreptul la pensie. Aceste dispoziții, care le modifică pe cele ale Legii 97 (I)/1997, au intrat în vigoare cu efect retroactiv începând de la 1 mai 2004.

6 Legea 113 (I)/2011 privind avantajele referitoare la pensii ale funcționarilor și ale agenților din sectorul public în sens larg, inclusiv ai colectivităților locale (dispoziții de aplicare generale), prevăd că noii funcționari, cu alte cuvinte cei numiți după intrarea în vigoare a acestei legi, și anume la 1 octombrie 2011, sunt supuși unui alt regim de pensii, care nu conține o diferență de tratament întemeiată pe vârstă.

Procedura precontencioasă

7 După ce a pus în întârziere Republica Cipru să își prezinte observațiile, Comisia i-a adresat, la 26 martie 2012, un aviz motivat prin care i se impută că nu a abrogat, începând de la 1 mai 2004, dispoziții legate de vârstă, prevăzute de reglementarea cipriotă privind pensiile, și că nu și-a îndeplinit astfel obligațiile care îi revin în temeiul articolelor 45 TFUE și 48 TFUE, precum și al articolului 4 alineatul (3) TUE coroborat cu articolul 11 alineatul (2) din anexa VIII la Statutul funcționarilor Uniunii Europene. Comisia a invitat acest stat membru să ia măsurile necesare pentru a se conforma acestui aviz motivat în termen de două luni de la primirea acestuia.

8 În răspunsul său din 28 mai 2012 la respectivul aviz motivat, Republica Cipru a arătat că, în măsura în care o modificare legislativă a intervenit pentru a conferi posibilitatea de a transfera drepturile la pensie ale funcționarilor care părăsesc acest stat membru pentru a intra în serviciu într-o instituție a Uniunii, orice posibilă încălcare a acestor dispoziții ale dreptului Uniunii a fost remediată.

9 Considerând că acest răspuns nu era pe deplin satisfăcător, Comisia a decis să introducă prezenta acțiune.

Cu privire la admisibilitate

10 Republica Cipru susține că acțiunea este inadmisibilă, în măsura în care, introducând, pentru prima dată în stadiul cererii introductive, argumente referitoare la situația funcționarilor numiți într-un alt stat membru, în cadrul unei organizații internaționale alta decât instituțiile Uniunii, aceasta extinde obiectul litigiului delimitat de procedura precontencioasă.

11 Pe de altă parte, Republica Cipru consideră că obiecțiile privind lucrătorii migranți în general sunt inadmisibile, pentru motivul că acestea nu sunt suficient de precise și că scrisoarea de punere în întârziere, precum și avizul motivat nu vizează decât funcționarii Uniunii ca funcționari migranți.

12 Trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, deși este adevărat că obiectul acțiunii introduse în temeiul articolului 258 TFUE este delimitat de procedura precontencioasă prevăzută în această dispoziție și că, pe cale de consecință, avizul motivat al Comisiei și acțiunea trebuie să fie întemeiate pe obiecții identice, această cerință nu ar putea totuși să meargă până la a impune în orice situație o asemănare perfectă în formularea acestora, din moment ce obiectul litigiului nu a fost extins sau modificat (a se vedea în special Hotărârea Comisia/Germania, C-433/03, EU:C:2005:462, punctul 28, Hotărârea Comisia/Finlanda, C-195/04, EU:C:2007:248, punctul 18, și Hotărârea Comisia/Țările de Jos, C-576/10, EU:C:2013:510, punctul 34).

13 Astfel, Comisia își poate preciza motivele inițiale în cererea sa introductivă, cu condiția totuși să nu modifice obiectul litigiului (a se vedea Hotărârea Comisia/Finlanda, C-195/04, EU:C:2007:248, punctul 18 și jurisprudența citată).

14 În speță, Comisia nici nu a extins, nici nu a modificat obiectul acțiunii astfel cum acesta a fost delimitat de procedura precontencioasă.

15 Așadar, pe de o parte, după cum a arătat Comisia în memoriul său în replică, referința la situația unor funcționari numiți în cadrul unei alte organizații internaționale decât Uniunea, situată într-un alt stat membru decât Republica Cipru, nu urmărea să extindă obiectul acțiunii, ci numai să ilustreze aplicabilitatea articolului 45 TFUE la situația unui resortisant al Uniunii care a realizat perioade de muncă într-o organizație internațională stabilită pe teritoriul unui asemenea stat membru, în scopul conferirii unui drept la o pensie pentru limită de vârstă.

16 Or, în această privință, trebuie să se constate că, atât în scrisoarea sa de punere în întârziere, cât și în avizul său motivat și prin cererea formulată, Comisia a invocat o neîndeplinire a obligațiilor prevăzute la articolul 45 TFUE din cauza unui obstacol în calea liberei circulații a lucrătorilor migranți, din care fac parte respectivii funcționari.

17 Pe de altă parte, deși, desigur, această scrisoare de punere în întârziere, acest aviz motivat și această acțiune conțin dezvoltări cu privire la situația particulară a lucrătorilor migranți angajați în instituțiile Uniunii, totuși Comisia a susținut, atât în procedura precontencioasă, cât și în acțiunea formulată, că reglementarea cipriotă avea ca efect împiedicarea liberei circulații a lucrătorilor migranți în sens larg, fără a își limita motivul numai la situația lucrătorilor migranți care părăsesc Cipru pentru a lucra în instituțiile Uniunii.

18 În aceste condiții, acțiunea formulată de Comisie este admisibilă în totalitate.

Cu privire la acțiune

Argumentele părților

19 Comisia susține că, în măsura în care, în aplicarea articolului 27 alineatul (1) din Legea 97 (I)/1997, un funcționar în vârstă de până la 45 de ani, care demisionează din postul său în funcția publică cipriotă pentru a exercita o activitate profesională într-un alt stat membru decât Republica Cipru sau funcții în cadrul unei instituții a Uniunii sau al unei alte organizații internaționale, percepe numai o sumă forfetară și își pierde drepturile viitoare la pensie, în timp ce un funcționar care continuă să exercite o activitate profesională în Cipru sau care își părăsește locul de muncă în funcția publică din acest stat membru pentru a exercita anumite funcții publice în același stat membru sau care este recrutat de un organism de drept public cipriot își păstrează aceste drepturi, această dispoziție dezavantajează lucrătorii migranți în raport cu cei care își exercită activitatea profesională numai în Cipru.

20 Potrivit Comisiei, respectiva dispoziție introduce o diferență de tratament între lucrătorii care nu și-au exercitat dreptul lor la liberă circulație și lucrătorii migranți, în detrimentul acestora din urmă, întrucât pierderea drepturilor la pensie afectează numai lucrătorii care și-au exercitat dreptul la liberă circulație.

21 Chiar dacă este aplicabilă fără distincție, o asemenea dispoziție ar putea descuraja lucrătorii să părăsească statul lor membru de origine pentru a exercita o activitate economică într-un alt stat membru sau în cadrul unei instituții a Uniunii și ar constitui, prin urmare, un obstacol în calea liberei circulații a acestor lucrători, interzis de articolul 45 TFUE.

22 De asemenea, Comisia consideră că articolul 27 alineatul (1) din Legea 97 (I)/1997 privează lucrătorul migrant de posibilitatea de a beneficia de cumularea tuturor perioadelor de asigurare și nu garantează unitatea de carieră a acestui lucrător, în materie de securitate socială, așa cum impune articolul 48 TFUE.

23 Comisia arată că adoptarea Legii 113 (I)/2011 nu are efecte asupra faptului că respectivul articol 27 alineatul (1) continuă să se aplice funcționarilor intrați în funcție anterior datei de 1 octombrie 2011, data intrării în vigoare a acestei legi.

24 Pe de altă parte, Comisia consideră că respectiva condiție de vârstă, prevăzută la articolul 27 din Legea 97 (I)/1997, este susceptibilă să descurajeze funcționarii ciprioți să părăsească, anterior împlinirii vârstei de 45 de ani, funcția publică națională pentru a exercita o activitate profesională în cadrul unei instituții a Uniunii, întrucât, acceptând un loc de muncă într-o asemenea instituție, aceștia ar pierde posibilitatea de a beneficia, în temeiul regimului național de securitate socială, de o prestație pentru limită de vârstă la care ar fi avut dreptul dacă nu ar fi acceptat acest loc de muncă, ceea ce nu ar putea fi admis în lumina articolului 45 TFUE și a articolului 4 alineatul (3) TUE.

25 În sfârșit, Comisia arată că justificarea invocată de Republica Cipru nu are un raport direct cu discriminarea pe motive de vârstă în cauză în speță, că acest stat membru nu oferă niciun element care să îi permită să își întemeieze afirmația și că, în plus, considerații de natură pur economică nu ar putea constitui motive imperative de interes general de natură să justifice o restricție privind o libertate fundamentală garantată de Tratatul FUE.

26 Republica Cipru susține că articolul 48 TFUE nu este aplicabil și că acesta nu poate constitui temei al acțiunii formulate de Comisie, pentru motivul că, în esență, deși acest articol constituie temeiul juridic care permite adoptarea măsurilor ce reglementează luarea în considerare a tuturor perioadelor de asigurare realizate în diverse state membre, acesta nu creează, ca atare, un drept la luarea în calcul a acestor perioade.

27 Potrivit acestui stat membru, din momentul adoptării Legii 31 (I)/2012, intrată în vigoare cu efect retroactiv începând de la 1 mai 2004, condiția de vârstă, prevăzută la articolul 27 din Legea 97 (I)/1997, nu se mai aplică în caz de plecare a unui funcționar național în vederea ocupării unui post de funcționar într-o instituție a Uniunii, și invers.

28 Republica Cipru consideră că nu numai că un funcționar care părăsește funcția publică cipriotă pentru a ocupa un post în instituțiile Uniunii nu face obiectul unei diferențe de tratament, dar că acest funcționar face, dimpotrivă, obiectul unui tratament mai favorabil decât cel rezervat unui funcționar care părăsește funcția publică cipriotă pentru a exercita o activitate profesională la un alt angajator în Cipru, în măsura în care acest din urmă funcționar nu are posibilitatea de a își transfera drepturile la pensie.

29 Pe de altă parte, acest stat membru arată că articolul 27 din Legea 97 (I)/1997 se aplică fără distincție lucrătorilor care și-au efectuat toată cariera profesională pe teritoriul național și lucrătorilor care au ales să lucreze într-un alt stat membru, independent de cetățenia lor.

30 Potrivit Republicii Cipru, acest articol implică pierderea unui avantaj nu din cauza exercitării dreptului la liberă circulație, ci din cauza deciziei unui lucrător de a demisiona din funcția publică națională și de a părăsi regimul profesional de securitate socială corespunzător.

31 În sfârșit, Republica Cipru consideră că variații în condițiile de acordare a avantajelor de securitate socială ar putea pune în pericol echilibrul sistemului cipriot, astfel încât, chiar presupunând că respectivul articol instituie un obstacol în calea liberei circulații a lucrătorilor, un asemenea obstacol este justificat întrucât urmărește să garanteze echilibrul regimului profesional al funcționarilor, cu respectarea principiului proporționalității.

Aprecierea Curții

32 Cu titlu introductiv, argumentul Republicii Cipru conform căruia articolul 48 TFUE nu ar putea constitui un temei al acțiunii formulate de Comisie trebuie respins.

33 Astfel, contrar celor susținute de acest stat membru, împrejurarea că acest articol constituie un temei juridic pentru adoptarea unor măsuri având ca obiect instaurarea liberei circulații a lucrătorilor, în special prin instituirea unui sistem care permite să asigure lucrătorilor luarea în considerare a tuturor perioadelor de asigurare realizate în diverse state membre, nu înseamnă că invocarea respectivului articol este lipsită de pertinență în cadrul prezentei acțiuni.

34 Curtea a statuat deja că articolul 48 TFUE, al cărui obiectiv este acela de a contribui la stabilirea unei libertăți de circulație a lucrătorilor migranți cât mai complete posibil (a se vedea Hotărârea da Silva Martins, C-388/09, EU:C:2011:439, punctul 70 și jurisprudența citată), presupune în special că lucrătorii migranți nu trebuie nici să piardă drepturi la prestații de securitate socială, nici să suporte o reducere a cuantumului acestora pentru că și-au exercitat dreptul la liberă circulație conferit prin tratat (a se vedea Hotărârea Nemec, C-205/05, EU:C:2006:705, punctul 38, și Hotărârea Bouman, C-114/13, EU:C:2015:81, punctul 39).

35 Pe de altă parte, Curtea a statuat de asemenea că o cerere de cumulare poate fi acceptată direct în aplicarea articolelor 45 TFUE-48 TFUE, fără a trebui să se recurgă la norme de coordonare adoptate de Consiliu, în conformitate cu acest din urmă articol (a se vedea în acest sens Hotărârea Vougioukas, C-443/93, EU:C:1995:394, punctul 36).

36 În plus, trebuie arătat că acțiunea formulată de Comisie nu se întemeiază în mod exclusiv, principal sau preponderent pe articolul 48 TFUE, ci pe o încălcare a dreptului la libera circulație a lucrătorilor, prevăzut la articolul 45 TFUE coroborat cu articolul 48 TFUE și cu articolul 4 alineatul (3) TUE.

37 În consecință, este necesar să se examineze compatibilitatea reglementării cipriote vizate de acțiunea formulată de Comisie cu aceste trei dispoziții.

38 Deși statele membre își păstrează competența de a-și organiza sistemele de securitate socială, totuși, în exercitarea acestei competențe, ele trebuie să respecte dreptul Uniunii și în special dispozițiile din tratat referitoare la libera circulație a lucrătorilor și la dreptul de stabilire (a se vedea Hotărârea Gouvernement de la Communauté française și gouvernement wallon, C-212/06, EU:C:2008:178, punctul 43).

39 În această privință, trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, ansamblul dispozițiilor din tratat referitoare la libera circulație a persoanelor urmărește facilitarea exercitării de activități profesionale de orice natură de către resortisanții Uniunii pe teritoriul acesteia și se opune măsurilor care i-ar putea defavoriza atunci când doresc să exercite o activitate economică pe teritoriul unui alt stat membru. În acest context, resortisanții statelor membre dispun în special de dreptul, izvorând direct din tratat, de a își părăsi statul membru de origine pentru a se deplasa pe teritoriul

unui alt stat membru și de ședere pe teritoriul acelui stat, pentru a desfășura o activitate economică (a se vedea în special Hotărârea Bosman, C-415/93, EU:C:1995:463, punctele 94 și 95, Hotărârea Ritter-Coulais, C-152/03, EU:C:2006:123, punctul 33, Hotărârea Gouvernement de la Communauté française și gouvernement wallon, C-212/06, EU:C:2008:178, punctul 44, Hotărârea Casteels, C-379/09, EU:C:2011:131, punctul 21, precum și Hotărârea Las, C-202/11, EU:C:2013:239, punctul 19).

40 Desigur, deși dreptul primar al Uniunii nu ar putea garanta unui asigurat că o deplasare într-un alt stat membru este neutră în materia asigurărilor sociale, în special în materia prestațiilor de boală și a pensiilor pentru limită de vârstă, întrucât o astfel de deplasare poate, având în vedere diferențele care există între sistemele și legislațiile statelor membre, în funcție de caz, să fie mai mult sau mai puțin avantajoasă sau dezavantajoasă pentru persoana respectivă pe planul protecției sociale, dintr-o jurisprudență consacrată rezultă că, în cazul în care aplicarea ei este mai puțin favorabilă, o reglementare națională este conformă cu dreptul Uniunii numai în măsura în care, printre altele, nu dezavantajează lucrătorul vizat în raport cu cei care își exercită toate activitățile în statul membru în care se aplică aceasta și nu are drept consecință pur și simplu plata unor contribuții sociale pentru care nu se va beneficia de prestații (a se vedea Hotărârea Mulders, C-548/11, EU:C:2013:249, punctul 45 și jurisprudența citată).

41 Astfel, Curtea a statuat în mod repetat că obiectivul articolelor 45 TFUE și 48 TFUE nu ar fi atins dacă, în urma exercitării dreptului lor de liberă circulație, lucrătorii migranți ar trebui să piardă avantajele de securitate socială care le sunt asigurate numai de legislația unui stat membru (a se vedea în special Hotărârea Gouvernement de la Communauté française și gouvernement wallon, C-212/06, EU:C:2008:178, punctul 46, Hotărârea da Silva Martins, C-388/09, EU:C:2011:439, punctul 74, precum și Hotărârea Mulders, C-548/11, EU:C:2013:249, punctul 46).

42 În plus, potrivit jurisprudenței Curții, articolele 45 TFUE-48 TFUE au ca obiect în special să evite ca un lucrător care, exercitând dreptul său de liberă circulație, a lucrat în mai multe state membre să fie, fără o justificare obiectivă, tratat mai defavorabil decât cel a cărui întreagă carieră s-a desfășurat într-un singur stat membru (a se vedea Hotărârea da Silva Martins, C-388/09, EU:C:2011:439, punctul 76).

43 În speță, reiese din dosarul prezentat Curții că, în aplicarea articolului 27 alineatul (1) din Legea 97 (I)/1997 coroborat cu articolele 24 și 25 din această lege, un funcționar în vârsta de până la 45 de ani, care demisionează din postul pe care îl ocupă în funcția publică cipriotă pentru a exercita o activitate profesională într-un alt stat membru, în cadrul unei instituții a Uniunii sau al unei alte organizații internaționale, percepe imediat o sumă forfetară și pierde dreptul de a își vedea pensia consolidată, lichidată și plătită atunci când va împlini vârsta de 55 de ani, în timp ce un funcționar care continuă să ocupe acest post sau care îl părăsește pentru a exercita alte funcții publice în Cipru percepe imediat respectiva sumă și păstrează acest drept.

44 În această privință, chiar dacă Legea 113 (I)/2011 prevede că „noii funcționari”, și anume cei numiți după data de 1 octombrie 2011, sunt supuși unui alt regim de pensii care nu mai conține o astfel de diferență de tratament, totuși, astfel cum arată Comisia fără a fi contrazisă cu privire la acest aspect de Republica Cipru, regimul precedent, și anume cel prevăzut de Legea 97 (I)/1997, continuă să se aplice funcționarilor numiți anterior acestei date, inclusiv celor care, printre aceștia din urmă, au demisionat deja.

45 În consecință, reglementarea cipriotă în discuție în speță este susceptibilă să jeneze sau să facă mai puțin atractivă exercitarea dreptului la liberă circulație de către respectivii funcționari ciprioți. Astfel, această reglementare îi poate descuraja pe aceștia să își părăsească postul din funcția publică din statul lor membru de origine pentru a exercita o activitate profesională pe teritoriul unui alt stat membru, în cadrul unei instituții a Uniunii sau al unei alte organizații internaționale, și constituie, prin urmare, un obstacol în calea liberei circulații a lucrătorilor, interzis, în principiu, de articolul 45 TFUE.

46 În ceea ce privește argumentul Republicii Cipru conform căruia reglementarea în discuție în speță nu defavorizează lucrătorii migranți pentru motivul că aceasta se aplică fără distincție tuturor lucrătorilor care aleg să părăsească funcția publică cipriotă pentru a lucra în statul lor membru de origine sau într-un alt stat membru, trebuie amintit că, pentru ca o măsură să restrângă libera circulație, nu este necesar ca aceasta să se întemeieze pe cetățenia persoanelor interesate, nici chiar să aibă ca efect favorizarea tuturor lucrătorilor naționali sau să nu îi defavorizeze decât pe resortisanții altor state membre, cu excluderea lucrătorilor naționali. Este suficient ca măsura avantajoasă să profite anumitor categorii de persoane care desfășoară o activitate profesională în statul membru în cauză (a se vedea Hotărârea Gouvernement de la Communauté française și gouvernement wallon, C-212/06, EU:C:2008:178, punctul 50 și jurisprudența citată).

47 Deși este adevărat că reglementarea în cauză în speță se aplică atât funcționarilor ciprioți care aleg să demisioneze pentru a lucra în sectorul privat, în statul lor membru de origine, cât și celor care demisionează și părăsesc acest stat membru pentru a lucra într-un alt stat membru, în cadrul unei instituții a Uniunii sau al unei alte organizații internaționale, totuși această reglementare este susceptibilă să restrângă libera circulație a acestei din urmă categorii de funcționari, împiedicându-i sau descurajându-i să părăsească statul lor membru de origine pentru a accepta un loc de muncă într-un alt stat membru, în cadrul unei instituții a Uniunii sau al unei alte organizații internaționale. O asemenea reglementare condiționează direct accesul funcționarilor ciprioți la piața muncii în alte state membre decât Republica Cipru și este astfel aptă să constituie un obstacol în calea liberei circulații a lucrătorilor (a se vedea în acest sens Hotărârea Bosman, C-415/93, EU:C:1995:463, punctele 98-100 și 103).

48 Pe de altă parte, modificările aduse Legii 97 (I)/1997 de Legea 31 (I)/2012 și intrate în vigoare cu efect retroactiv începând de la 1 mai 2004, care prevăd în special că funcționarii care ocupă un post care dă dreptul la pensie în funcția publică cipriotă și îl părăsesc pentru a ocupa un post de titular într-o instituție a Uniunii au dreptul să beneficieze de plata din partea guvernului cipriot către Uniune a cuantumului reprezentând valoarea în capital a avantajelor pe care le-au dobândit în aplicarea regimului de pensii al funcționarilor, nu înlătură orice fel de obstacol în calea liberei circulații a funcționarilor în cauză, întrucât acestea nu vizează situația celor care, printre aceștia din urmă, aleg să nu își transfere drepturile la pensie. Astfel, dacă acești funcționari demisionează sau au demisionat din funcția publică cipriotă înainte de împlinirea vârstei de 45 de ani, își pierd dreptul la pensie.

49 În această privință, împrejurarea invocată de Republica Cipru, conform căreia respectivii funcționari pot, în afară de perceperea unei sume forfetare în temeiul Legii 97 (I)/1997, să beneficieze de o pensie în temeiul Legii 59 (I)/2010 privind securitatea socială, dacă îndeplinesc condițiile prevăzute de această lege, nu este de natură să repună în discuție existența obstacolului identificat la punctul anterior din prezenta hotărâre.

50 Astfel, în replica sa, Comisia, fără a fi contrazisă cu privire la acest aspect de Republica Cipru, a indicat că, spre deosebire de un funcționar care demisionează după împlinirea vârstei de 45 de ani și care are dreptul la o pensie deopotrivă în temeiul Legii 97 (I)/1997 și al Legii 59 (I)/2010, un funcționar care ocupă un post care dă dreptul la pensie în funcția publică cipriotă și care decide să îl părăsească, anterior împlinirii acestei vârste, pentru a exercita o funcție în cadrul unei instituții a Uniunii, fără transferul drepturilor la pensie, nu are dreptul la o pensie în temeiul Legii 97 (I)/1997.

51 Astfel, reglementarea cipriotă este susceptibilă să descurajeze această din urmă categorie de funcționari să părăsească Cipru pentru a exercita o activitate profesională în cadrul unei instituții a Uniunii, întrucât, acceptând un loc de muncă într-o astfel de instituție, ei pierd posibilitatea de a beneficia, în temeiul regimului național de securitate socială, de o prestație pentru limită de vârstă la care ar fi avut dreptul în cazul în care nu ar fi acceptat acest loc de muncă (a se vedea în acest sens Hotărârea My, C-293/03, EU:C:2004:821, punctul 47, Hotărârea Rockler, C-137/04, EU:C:2006:106, punctul 19, și Hotărârea Öberg, C-185/04, EU:C:2006:107, punctul 16).

52 Or, în afară de faptul că aceasta constituie un obstacol interzis de articolul 45 TFUE, o asemenea consecință nu ar putea fi admisă în lumina obligației de cooperare și de asistență loială care revine statelor membre față de Uniune și care își află expresia în obligația, prevăzută la articolul 4 alineatul (3) TUE, de a facilita acesteia îndeplinirea misiunii sale (a se vedea în acest sens Hotărârea My, C-293/03, EU:C:2004:821, punctul 48).

53 În ceea ce privește argumentul avansat de Republica Cipru, potrivit căruia obstacolul în calea liberei circulații a lucrătorilor care rezultă din dispozițiile articolului 27 din Legea 97 (I)/1997 este justificat de faptul că variații în condițiile de acordare a avantajelor de securitate socială ar putea pune în pericol echilibrul sistemului și că aceste dispoziții vizează garantarea acestui echilibru, în conformitate cu principiul proporționalității, trebuie amintit că, deși motive de natură pur economică nu pot constitui un motiv imperativ de interes general de natură să justifice o restricție privind o libertate fundamentală garantată de tratat (a se vedea Hotărârea Verkooijen, C-35/98, EU:C:2000:294, punctul 48, Hotărârea Kranemann, C-109/04, EU:C:2005:187, punctul 34, și Hotărârea Thiele Meneses, C-220/12, EU:C:2013:683, punctul 43), o reglementare națională poate totuși constitui un obstacol justificat în calea unei libertăți fundamentale atunci când la baza acesteia stau motive de ordin economic care urmăresc un obiectiv de interes general (a se vedea Hotărârea Essent și alții, C-105/12-C-107/12, EU:C:2013:677, punctul 52). Astfel, nu ar putea fi exclus ca un risc de a se aduce o atingere gravă echilibrului financiar al sistemului de securitate socială să poată constitui un motiv imperativ de interes general susceptibil să justifice o încălcare a dispozițiilor tratatului referitoare la dreptul la liberă circulație a lucrătorilor (a se vedea în acest sens Hotărârea Kohll, C-158/96, EU:C:1998:171, punctul 41).

54 Totuși, potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, este obligația autorităților naționale competente, atunci când adoptă o măsură derogatorie de la un principiu consacrat de dreptul Uniunii, să dovedească, în fiecare caz, că măsura respectivă este de natură să asigure realizarea obiectivului invocat și că nu depășește ceea ce este necesar pentru atingerea acestuia. Motivele justificative care pot fi invocate de un stat membru trebuie, așadar, să fie însoțite de dovezi adecvate sau de o analiză a capacității și a proporționalității măsurii restrictive adoptate de acest stat, precum și de elementele precise care permit susținerea argumentelor sale. Este important ca o asemenea analiză obiectivă, detaliată și exprimată cifric să fie în măsură să demonstreze, cu ajutorul unor date serioase, convergente și de natură probantă, că există efectiv riscuri pentru echilibrul sistemului de securitate socială (a se vedea în special Hotărârea Comisia/Belgia, C-254/05, EU:C:2007:319, punctul 36, precum și Hotărârea Bressol și alții, C-73/08, EU:C:2010:181, punctul 71).

55 Or, trebuie să se constate că, în speță, o asemenea demonstrație lipsește. Astfel, guvernul cipriot se limitează să facă aluzie la un risc de dezechilibru a sistemului de securitate socială și să afirme că reglementarea în cauză îndeplinește condiția de proporționalitate vizată la punctul anterior din prezenta hotărâre.

56 În consecință, obstacolul în calea liberei circulații a lucrătorilor în cauză nu este justificat.

57 Prin urmare, acțiunea formulată de Comisie trebuie declarată întemeiată.

58 În aceste condiții, este necesar să se constate că, neabrogând, cu efect retroactiv începând de la 1 mai 2004, condiția de vârstă care figurează la articolul 27 din Legea 97 (I)/1997, care descurajează lucrătorii să își părăsească statul lor membru de origine pentru a exercita o activitate profesională într-un alt stat membru sau în cadrul unei instituții a Uniunii sau al unei alte organizații internaționale și care are ca efect stabilirea unei inegalități de tratament între lucrătorii migranți, inclusiv cei care lucrează în instituțiile Uniunii sau în cadrul unei alte organizații internaționale, pe de o parte, și funcționarii care și-au exercitat activitatea în Cipru, pe de altă parte, Republica Cipru nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul articolelor 45 TFUE și 48 TFUE, precum și al articolului 4 alineatul (3) TUE.

Cu privire la cheltuielile de judecată

59 Potrivit articolului 138 alineatul (1) din Regulamentul de procedură al Curții, partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată. Întrucât Comisia a solicitat obligarea Republicii Cipru la plata cheltuielilor de judecată, iar aceasta a căzut în pretenții, se impune obligarea acesteia la plata cheltuielilor de judecată.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera întâi) declară și hotărăște:

1) **Neabrogând, cu efect retroactiv începând de la 1 mai 2004, condiția de vârstă care figurează la articolul 27 din Legea 97 (I)/1997 privind pensiile, care descurajează lucrătorii să își părăsească statul lor membru de origine pentru a exercita o activitate profesională într-un alt stat membru sau în cadrul unei instituții a Uniunii sau al unei alte organizații internaționale și care are ca efect stabilirea unei inegalități de tratament între lucrătorii migranți, inclusiv cei care lucrează în instituțiile Uniunii Europene sau în cadrul unei alte organizații internaționale, pe de o parte, și funcționarii care și-au exercitat activitatea în Cipru, pe de altă parte, Republica Cipru nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul articolelor 45 TFUE și 48 TFUE, precum și al articolului 4 alineatul (3) TUE.**

2) **Obligă Republica Cipru la plata cheltuielilor de judecată.**

Semnături